

Sygn. akt III AUa 212/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Ireneusz Lejczak spr.

Sędziowie: SSA Barbara Ciuraszkiewicz

SSA Barbara Staśkiewicz

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku P. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ubezpieczenia społeczne

na skutek apelacji P. S. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 września 2017 r. sygn. akt V U 19/17

I. oddala apelację,

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 1.000 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., decyzją z 18 października 2016 r., na wniosek ubezpieczonego P. S. (1), odmówił umorzenia należności wnioskodawcy z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy za wskazane w decyzji okresy i w określonych w niej kwotach.

Wyrokiem z 26 września 2017 r. Sąd Okręgowy w Opolu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie wnioskodawcy od wyżej wskazanej decyzji (pkt I), zasądził od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II) oraz odstąpił od obciążenia wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego w pozostałej części (pkt III).

Wyrok powyższy zapadł w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawca P. S. (1) w okresie od 30 listopada 2004 r. do 14 lipca 2015 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) Przedsiębiorstwo Handlowe (...) w K. w zakresie działalności agentów zajmujących się sprzedażą towarów różnego rodzaju.

Z tytułu tej działalności na koncie wnioskodawcy powstały zaległości składkowe w łącznej wysokości 53.180,15 zł ustalonej na dzień 13 stycznia 2015 r.

W dniu 13 stycznia 2015 r. wnioskodawca zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. o umorzenie należności z tytułu składek na podstawie ustawy z 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r., poz. 1551)

Decyzją z 20 sierpnia 2015 r. organ rentowy umorzył postępowanie w części dotyczącej należności z tytułu składek za innych ubezpieczonych (w części finansowanej przez płatnika i ubezpieczonych), na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, na ubezpieczenie zdrowotne, a także na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2005 r. do stycznia 2006 r. z uwagi na brak przedmiotu postępowania.

W wyżej wymienionych terminach ustalono, że dłużnik posiada należności niepodlegające umorzeniu, z tytułu składek za innych ubezpieczonych (w części finansowanej przez płatnika i ubezpieczonych).

Kolejną decyzją z 20 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. określił, iż według stanu na dzień 13 stycznia 2015 r. umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na:

a) ubezpieczenia społeczne – za okres: od grudnia 2005 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 36.638,58 zł w tym z tytułu:

składek – 19.445,53 zł;

odsetek – 17.034,65 zł;

kosztów upomnienia – 158,40 zł;

b) ubezpieczenie zdrowotne – za okres od grudnia 2005 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 13.629,37 zł w tym z tytułu:

składek – 7.295,35 zł;

odsetek – 6.298,82 zł;

kosztów upomnienia – 35,20 zł;

c) Fundusz Pracy – za okres od grudnia 2005 r. do lutego 2009 r. w łącznej kwocie 2.912,20 zł w tym z tytułu:

składek – 1.542,18 zł;

odsetek – 1.334,82 zł;

kosztów upomnienia – 35,20 zł.

W punkcie II w/w decyzji wskazano, iż warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu. Należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzeniu należy uregulować w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do wpłaty łącznie.

Decyzja ta doręczona została wnioskodawcy w dniu 27 sierpnia 2015 r.

i uprawomocniła się w dniu 29 września 2015 r.

Pismem z 10 maja 2016 r. (doręczonym w dniu 11 maja 2016 r.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. poinformował wnioskodawcę, że w dniu 29 września 2016 r. mija określony w ustawie 12 miesięczny termin zapłaty należności niepodlegającej umorzeniu.

Pismem z 15 września 2016 r. wnioskodawca wniósł o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu.

W uzasadnieniu tego wniosku wniósł o rozłożenie na maksymalną możliwą ilość rat należności niepodlegających umorzeniu wskazując, iż jest osobą, która nie osiąga obecnie dochodów umożliwiających spłatę całości zadłużenia jednorazowo.

W odpowiedzi organ rentowy pismem z 26 września 2016 r. wskazał, iż warunkiem rozpoznania wniosku o udzielenie ulgi w postaci układu ratalnego jest przedłożenie: zeznań podatkowych PIT 37, PIT 38 lub PIT 40 za ostatni rok; rzetelnie wypełnionego „oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym”.

W dniu 12 października 2016 r. wnioskodawca przedłożył oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej osoby fizycznej nieprowadzącej pełnej księgowości, w którym wskazał, że nie dysponuje majątkiem firmowym, nie ma majątku prywatnego. Ma zobowiązanie prywatne wynoszące 120.000 zł, nie pracuje zarobkowo. Nie jest uprawniony do pobierania rent ani emerytur, nie osiąga dochodu z innych źródeł i nie pobiera zasiłku z pomocy społecznej. Nie posiada zobowiązań pieniężnych z tytułu podatków czy zaciągniętych kredytów w bankach i innych instytucjach. Posiada zadłużenie u osób fizycznych na kwotę 50.000 zł i z tytułu zobowiązania alimentacyjnego 55.000 zł.

W rubryce dotyczącej sposobu uregulowania należności wskazał, iż chciałby spłacać w możliwie małych ratach, ale w taki sposób, aby systematycznie zamykać poszczególne miesiące (należność główna i ewentualne odsetki).

W 2015 r. wnioskodawca uzyskał dochód z tytułu stosunku pracy w wysokości 31.418,50 zł.

W okresie od 16 lutego 2011 r. do 20 września 2014 r. był pozbawiony wolności przebywając w Zakładzie Karnym w O.. Przy zwolnieniu wypłacono mu z depozytu środki własne w wysokości 10,05 zł. W trakcie odbywania kary uzyskał dochód w wysokości 3.640,00 zł.

Aktualne zadłużenie wnioskodawcy z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wynosi:

- należność główna – 41.396,83 zł;
- odsetki za opóźnienie – 13.492,38 zł;
- koszty upomnienia – 99,60 zł.

W okresie od 5 kwietnia 2016 r. do 16 sierpnia 2016 r. wnioskodawca zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowym (...) Sp. z o. o. w K. na stanowisku przedstawiciela handlowego w tym w okresie od 21 do 22 lipca 2016 r. oraz od 28-29 lipca 2016 r. korzystał z urlopu bezpłatnego. Stosunek pracy został rozwiązany za porozumieniem stron w trybie art. 30 § 1 pkt. 1 k.p.

Decyzją z 5 października 2016 r. Powiatowego Urzędu Pracy w K. wnioskodawca został uznany od 5 października 2016 r. za osobę bezrobotną bez prawa do zasiłku.

W dniu 3 listopada 2016 r. organ rentowy poinformował wnioskodawcę o rozstrzygnięciu w kwestii wyrażenia zgody na rozłożenie zobowiązania na 96 rat i możliwości jego zakwestionowania w terminie 7 dni.

W dniu 6 grudnia 2016 r. ZUS wysłał do wnioskodawcy dwa egzemplarze projektu umowy (obejmujące należności podlegające umorzeniu i niepodlegające umorzeniu) z adnotacją, że podpisane projekty należy zwrócić w terminie 7 dni pod rygorem nieważności – pismo to odebrane zostało przez wnioskodawcę w dniu 16 grudnia 2016 r.

Pismem z 9 stycznia 2017 r. organ rentowy poinformował wnioskodawcę, iż w związku z nienadesłaniem dwóch egzemplarzy proponowanego projektu umowy ratalnej układ ratalny nie został mu udzielony.

Decyzja z 18 października 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. odmówił wnioskodawcy umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy.

W uzasadnieniu tejże decyzji wskazano, iż na dzień 29 września 2016 r. tj. po upływie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia, na koncie wnioskodawcy figurowało zadłużenie z tytułu składek niepodlegających umorzeniu. Nadto wnioskodawca pismem z 30 września 2016 r. został zawiadomiony o zakończeniu postępowania wyjaśniającego, prowadzonego w sprawie umorzenia należności z tytułu składek oraz o przysługującym mu prawie do wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji kończącej postępowanie, co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Wnioskodawca nie skorzystał z tego prawa.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd I instancji uznał wniesione odwołania za bezzasadne. Przywołując treść art. 1 ust. 1, 6, 7, 10, 12 ustawy z 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność skonstatował, iż wydana decyzja była zgodna z prawem. Sąd Okręgowy wskazał, że ustawodawca określił termin 12 miesięcy dla spłaty zaległości, które nie podlegają umorzeniu. Jest to warunek konieczny umorzenia pozostałych zaległości; nie podlega on negocjacji ani przesunięciu w czasie. Osoba ubiegająca się o umorzenie zaległości z tytułu składek na podstawie ustawy z 9 listopada 2012 r., zobowiązana jest spełnić ustawowe warunki, by nastąpiło umorzenie należności tą ustawą określonych.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, bezsporne było, że P. S. (1) w okresie od 30 listopada 2004 r. do 14 lipca 2015 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą oraz, że z tytułu tej działalności na koncie wnioskodawcy powstały podlegające umorzeniu zaległości składkowe w łącznej wysokości 53.180,15 zł.

Jak wskazał ten Sąd, wnioskodawca spełnił większość warunków umożliwiających umorzenie zaległości składkowych, jednak na dzień wydania decyzji o umorzeniu należności bądź odmowie umorzenia należności wnioskodawca posiadał niepodlegające umorzeniu składki oraz inne należności, których nie uregulował w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji o warunkach umorzenia. Sąd ten wskazał na termin właściwy do uregulowania należności niepodlegających umorzeniu, a warunkujących umorzenie pozostałych zobowiązań wnioskodawcy względem organu rentowego, i wskazał, że mimo poinformowania przez organ rentowy, iż w dniu 29 września 2016 r. mija określony w ustawie 12-miesięczny termin zapłaty należności niepodlegających umorzeniu, wnioskodawca tego nie uczynił. W dniu 15 września 2016 r. (na 2 tygodnie przed upływem 12 miesięcy na uregulowanie zobowiązań niepodlegających umorzeniu) P. S. (1) złożył wniosek o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu. Sąd Okręgowy miał przy tym na uwadze fakt, że w okresie od otrzymania przez wnioskodawcę decyzji określających warunki umorzenia (27 sierpnia 2015 r.) do złożenia wniosku ratalnego (15 września 2016 r.) uzyskiwał on dochody i mimo realnych możliwości regulowania spłaty zadłużenia pozostawał on bezczynny.

W oparciu o powyższe rozważania Sąd Okręgowy uznał za niewiarygodne oświadczenie wnioskodawcy jakoby miał on oczekiwać na spłatę zadłużenia od swojego dłużnika, którym to miałby uregulować niepodlegające umorzeniu zaległości

w ZUS w związku z jego wnioskiem o umorzenie należności składkowych. Sąd ten doszedł do przekonania, że wnioskodawca, składając wniosek o odroczenie płatności pod koniec terminu do zapłaty należności niepodlegających umorzeniu jedynie wydłużał ten termin do czasu rozpoznania jego wniosku i zakończenia ewentualnego postępowania odwoławczego.

Wprawdzie w decyzji określającej warunki umorzenia należności z tytułu nieopłaconych składek nie zostały określone kwoty należności niepodlegających umorzeniu, ale w ocenie tego Sądu nie podważa to prawidłowości decyzji odmawiającej umorzenia należności wskutek niespełnienia warunku, o którym mowa w art. 1 ust. 10 ustawy.

Sąd Okręgowy, dokonując wykładni przepisu art. 1 ust. 12 w/w ustawy uznał, że dla spełnienia wymogów nim statutowanych nie wystarczy, aby w terminie 12-tu miesięcy ubezpieczony złożył wniosek o rozłożenie na raty czy też odroczenie płatności, ale konieczne jest zawarcie umowy, która taka zaległość rozkłada na raty lub odracza termin jej płatności, o której mowa w art. 29 ust. 1a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Faktem jest również, że organ rentowy w dniu 28 października 2016 r. pozytywnie rozpatrzył wniosek odwołującego się rozkładając zadłużenie na 96 rat i w dniu 3 listopada 2016 r. poinformował wnioskodawcę o powyższym, a w dniu 6 grudnia 2016 r. wysłał do wnioskodawcy dwa egzemplarze projektu umowy z adnotacją, że podpisane projekty należy zwrócić w terminie 7 dni pod rygorem nieważności (pismo to odebrane zostało przez wnioskodawcę w dniu 16 grudnia 2016 r.). Faktem jest też, że sama umowa ratalna obejmowała zarówno należności podlegające umorzeniu jak i te, które zobowiązany winien był zapłacić. Istotne jest jednak, że projekt umowy sporządzony został po upływie 12 – miesięcznego terminu w którym wnioskodawca winien uregulować zaległości niepodlegające umorzeniu, a nadto, jak sam wnioskodawca przyznał na rozprawie w dniu 12 maja 2017 r., że po otrzymaniu umowy nie zgłaszał się do ZUS i nie próbował wyjaśnić spornych między stronami kwestii. Gdyby więc P. S. (1) wykazał należyta staranność przy wypełnianiu warunków koniecznych do zastosowania dobrodziejstwa mającej zastosowanie ustawy to mógłby uzyskać od organu rentowego informację o wykazie kwot do zapłaty w ramach rozłożenia zaległości na raty i ewentualnie zawrzeć umowę o odroczenie należnych płatności.

W konsekwencji jedynie łączne spełnienie wszystkich warunków opisanych w art. 1 daje podstawę do umorzenia należności na podstawie ustawy z 9 listopada 2012 r. Z kolei wnioskodawca nie spełnił jednej z przesłanek, gdyż posiada zaległości z tytułu składek niepodlegających umorzeniu. Z tych względów Sąd Okręgowy na mocy art. 477 14 § 1 k.p.c. oddalił odwołanie. Orzeczenie o kosztach Sąd ten oparł na przepisach art. 98, 99 i 108 § 2 k.p.c. oraz § 20 i 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Wyrok zaskarżył w całości apelacją P. S. (1), zarzucając Sądowi I instancji obrazę przepisów prawa poprzez uznanie, że wnioskodawca nie dotrzymał warunków decyzji ZUS z dnia 20.08.2015 r., określających umorzenie części składek na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2015 r. W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca wskazał, że w terminie 12 miesięcy przewidzianym do uregulowania należności z tytułu składek niepodlegających umorzeniu P. S. (1) złożył wniosek o rozłożenie tej należności na raty, a zatem termin ten nie mógł upłynąć przed datą rozpatrzenia tego wniosku przez organ rentowy. Ponadto wnioskodawca wskazał, że termin ten nie może być uzależniony od czasu procedowania organu rentowego, który w tym okresie winien zawrzeć umowę rozkładającą należność na raty zgodnie z żądaniem zawartym we wniosku. Apelujący podniósł również, że fakt, iż w tym okresie osiągał dochody i nie przeznaczał ich na spłatę należności publicznoprawnych wynikał z tego, że nie otrzymał decyzji ZUS o rozłożeniu tej należności na raty i w pierwszej kolejności regulował on pilniejsze zobowiązania, w tym spłatę alimentów, czy zadłużenie wobec najbliższych.

W oparciu o powyższe zarzuty wnioskodawca domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy domagał się oddalenia jej w całości oraz zasądzenia od wnioskodawcy na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie mogła zostać uwzględniona, bowiem Sąd Okręgowy dokonał w sprawie prawidłowych ustaleń faktycznych respektując granice swobodnej oceny dowodów, o których stanowi art. 233 k.p.c. Powołał także

właściwą podstawę prawną rozstrzygnięcia i wyprowadził słuszne, znajdujące oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym wnioski, które należało podzielić.

Spór na etapie postępowania apelacyjnego ograniczał się do zasadności podjęcia przez organ rentowy decyzji o odmowie umorzenia należności składkowych z uwagi na fakt nieuiszczenia przez ubezpieczonego w wyznaczonym przez organ terminie należności niepodlegających umorzeniu, a precyzyjnie do rozstrzygnięcia zagadnienia, czy termin 12 miesięcy przewidziany w treści art. 1 ust. 12 ustawy podlega wydłużeniu na skutek złożenia samego wniosku o rozłożenie tej należności na raty, czy dopiero w sytuacji zawarcia umowy ratalnej zgodnie z żądaniem takiego wniosku.

Decyzję o umorzeniu należności wydaje się po spłacie niepodlegających umorzeniu należności, o których mowa w art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą - najpóźniej w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, bądź - w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności – po ich opłaceniu. Z kolei decyzję o odmowie umorzenia należności wydaje się, jeśli w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10 nie zostaną spłacone albo - w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności – nie zostaną one opłacone zgodnie z ustalonymi warunkami.

Wobec zaistniałego sporu dotyczącego zagadnienia o charakterze teoretycznym, Sąd Apelacyjny w całości przychylił się do stanowiska Sądu Okręgowego, który uznał, iż termin ten nie może zostać przerwany wyłącznie w drodze złożenia takiego wniosku o zawarcie umowy z układem ratalnym. Kwestia ta była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w sposób kategoryczny uznał, że przepis art. 1 ust. 12 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność uzależnia spełnienie warunku nieposiadania, na dzień wydania decyzji o umorzeniu, niepodlegających umorzeniu należności od rozłożenia ich na raty (zawarcia w tym przedmiocie umowy) w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji warunkowej, a nie od złożenia w tym terminie stosownego wniosku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., UZ 25/17, Legalis nr 1715284). Taka wykładnia przepisu nie nasuwa wątpliwości i wynika wprost z jego treści, zatem brak jest podstaw do odmiennej jego interpretacji, choćby takiej, jaką wnioskodawca konsekwentnie prezentuje w toku postępowania sądowego.

Nie zasługiwał również na uwzględnienie zarzut stawiany Sądowi Okręgowemu, jakoby Sąd ten nie uwzględnił sytuacji materialnej wnioskodawcy. Na gruncie omawianej regulacji nie mają znaczenia prawne leżące po stronie płatnika przyczyny nieuregulowania w terminie składek niepodlegających umorzeniu, jeśli decyzja warunkowa była prawidłowa i prawomocna. Podnoszone przez apelującego argumenty dotyczące jego sytuacji osobistej oraz materialnej nie są przesłankami uwzględnianymi ani przy udzielaniu abolicji, ani w postępowaniu odwoławczym (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 kwietnia 2008 r., I UK 294/07, LEX nr 465971, z dnia 29 października 1997 r., II UKN 311/97, OSNP 1998 nr 15, poz. 465).

Reasumując, słusznie uznał organ rentowy, a za nim Sąd Okręgowy, że z powodu niespłacenia przez P. S. (1) należności wymagalnych, zaległości podlegające umorzeniu w trybie ustawy abolicyjnej nie mogły być mu umorzone.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny oddalił bezzasadną apelację ubezpieczonego na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie II na zasadzie art. 102 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804), mając na względzie sytuację materialną wnioskodawcy.

SSA B. Ciuraszkiewicz SSA I. Lejczak SSA B. Staśkiewicz

R.S.